

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsettelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Kampmann): Må jeg begynde med at takke samtlige ordførere — ja, jeg burde måske undtage det ærede medlem hr. Alfred Jensen — for den velvillige behandling af finanslovforslaget for 1955—56. Tonen var dæmpet betydeligt ned siden åbningsdebatten, og selvom dette måske i nogen grad skyldes, at partierne venstre og de konservative var repræsenteret af andre ordførere, kan jeg kun udtale håbet om, at det også må betyde, at man er begyndt at forlade den negative holdning, som særlig prægede drøftelserne herinde i september.

Flere af de ærede ordførere var inde på formen for førstebehandlingen af finanslovforslaget under den nye grundlov. Men medens de ærede medlemmer hr. Kolbjørn og hr. Thestrup var helt klar over, at den senere fremsættelse af forslaget også måtte få konsekvenser for dets behandling, syntes det ærede medlem nr. Thorkil Kristensen ikke helt at kunne godkende dette. Det ærede medlem udtalte sin skuffelse over, at jeg i min fremsættelsestale havde været så sparsom med udtalelser om landets økonomi i almindelighed, og henviste til, at han selv tidligere og også jeg sidste år havde redegjort mere udførligt for landets økonomiske situation. Det ærede medlem synes at have glemt, at den storpolitiske og økonomiske debat nu finder sted efter statsministerens redegørelse ved folketingssamlingens begyndelse, medens den tidligere blev afviklet ved førstebehandlingen af finanslovforslaget.

Det ærede medlem hr. Kolbjørn mente, at den endelige form for finanslovbehandlingen på dette noget senere tidspunkt næppe var fundet, og jeg kan være helt enig med ham heri og i de bemærkninger, som han fremsatte i denne forbindelse. Det samme gælder vel

også formen for den redegørelse, som samlingen åbnedes med. I år var medtaget betydelig mere økonomisk stof end sidste år, og dette var årsagen til, at jeg i år modsat sidste år mente i højere grad at kunne holde mig til de, om jeg må sige, mere finansielle sider af vore økonomiske problemer. De bemærkninger, som det ærede medlem hr. Thestrup fremsatte om de samme forhold, tydede på, at han delte mit syn på forskellen mellem åbningsdebatten og førstebehandlingen af finanslovforslaget.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen omtalte i denne forbindelse nationalbudgettet eller den økonomiske årsoversigt, som det senere navn er blevet, og jeg kan trøste det ærede medlem med, at en sådan som hidtil vil blive udarbejdet og forelagt i begyndelsen af det nye år. Heri vil på samme måde som i tidligere år blive behandlet enkelte langtidspolproblemer, og vi må da håbe, at det efterhånden vil lykkes at få behandlet de forskellige langtidspolproblemer, som det ærede medlem ønsker nærmere oplyst. Jeg finder flere af disse langtidspolproblemer særdeles væsentlige, men i den aktuelle økonomiske situation var det måske mere interessant at få lidt at vide om, hvad det ærede medlem og hans parti vil være med til, end omfattende drøftelser af udviklingen på længere sigt.

Det har glædet mig, at samtlige ordførere udtalte anerkendende ord om den nye budgetopstilling. Som jeg nævnte i min fremsættelsestale, er der tale om et første skridt, og der arbejdes videre med yderligere forenkling og klargøring af budgetterne. Det vil være en støtte i disse bestræbelser, at der her fra tinget foreligger en så klar tilkendegivelse af det ønskelige heri.

Jeg vil gerne understrege dette sidste, idet forenklingen af budgettet jo ikke blot beror på løsningen af problemer af rent teknisk karakter, men også afhænger af en række lovbestemmelser, som stiller bestemte krav til budgettets opbygning. Når således flere af ordførerne bemærkede, at budgettet — selv efter de foretagne omlægninger — er vanskelig tilgængeligt, kan jeg forsåvidt være enig heri. Jeg kan til eksempel nævne, at der fortsat på statsbudgettet findes ca. 60 fonds og henlæggelser af forskellig art, at statens mellemværende med nationalbanken bogføres på ca. 30 forskellige konti, og

[Finansministeren.]

at betydelige udlån foruden på den almindelige udlånskonto bevilges af flere forskellige fonds. Hvor disse forhold kan forenkles af administrationen, prøver vi derpå. Der er således forhandlinger i gang mellem stat og nationalbank om at formindske det store antal konti for de løbende mellemværender.

Under disse omstændigheder er det vanskeligt at gøre budgettet klart og overskueligt. I den nye opstilling har man forsøgt at råde bod herpå ved oprettelsen af de nye §§ 24, 25 og 26 samt ved en forenkling af kapitalregnskabet; men når de forskellige bestemmelser om fonds og henlæggelser ikke desto mindre skal respekteres, må det nødvendigvis give anledning til bogholderimæssige komplikationer, således som f. eks. fordelingen af overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet, som jeg gerne indrømmer er ret vanskelig tilgængeligt. Når der således her i tinget rejses ønske om en forenkling af budgettet, må jeg derfor gøre opmærksom på, at lovgivningsmagten i ikke ringe grad er bestemmende for, hvor langt man kan gå.

Et par af ordførerne fremkom med kritiske bemærkninger til forskellige enkeltheder i den nye opstilling. Således mente det ærede medlem hr. Alfred Jensen, at han ikke var begejstret for den foretagne sammenlægning af drifts- og anlægsbudgetterne; det blev mig ikke helt klart, hvilke indvendinger det ærede medlem havde mod denne sammenlægning.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen gav udtryk for det modsatte synspunkt, nemlig at man ikke var gået vidt nok på dette punkt, idet statens forskellige anlægsudgifter ikke var sammenfattet på en enkelt paragraf, men fordelt på tre paragraffer for henholdsvis vejudgifterne, statens egne anlægsudgifter og tilskud til anlægsarbejder. Det forekommer mig, at det ærede medlem, der brugte udtrykket, at reformen hverken var utvetydig eller konsekvent, i ikke ringe grad skød over målet i sin kritik. Det står jo enhver frit for at foretage den meget enkle operation at lægge tallene på de tre nævnte

paragraffer sammen og derved få et samlet tal for, hvad staten giver ud dels til egne anlægsarbejder, dels som tilskud til kommunale og private anlægsarbejder. Det er min opfattelse, at der med nogen grund kunne have været rejst kritik, hvis man havde opført tilskud til private og kommunale investeringer under betegnelsen statens anlægsudgifter. Det må jo ikke glemmes, at den samlede investering ved tilskudsordningerne er større end statens tilskud. Det ville heller ikke være i fuld overensstemmelse med de lovbestemmelser om henholdsvis vejpenge og andre tilskud, som vi faktisk har i øjeblikket.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen savnede også en beregning af renter og afskrivninger for hvert enkelt ministerium. Hertil vil jeg bemærke, at dette naturligvis har været drøftet indgående, og man er nået til det resultat, at det arbejde, der er forbundet med at foretage sådanne posteringer, ikke står i et rimeligt forhold til den vejledning, som man får, da beregningsgrundlaget ifølge sagens natur må blive ganske vilkårligt. Det ville iøvrigt næppe påvirke de bevilgende myndigheders stillingtagen til de enkelte foreliggende bevillingssager, om posteringerne fandt sted på den ene eller den anden måde.

Noget mere realitet var der måske i det ærede medlems bemærkninger om bogføringen af tilskud til boligbyggeriet. Også dette problem har været drøftet nøje, og man nåede til den konklusion, at skulle der opføres sådanne beløb i budgettet, måtte de i hvert fald omfatte rentetabet på samtlige statsudlån og ikke blot på boliglånene, således at f. eks. også rentetabet ved udlån til husmandsbrug, privatbaner o. s. v. blev angivet. Endvidere at det måtte være det rigtigste, om disse rentetab blev beregnet ud fra en realistisk rentesats og ikke således som tilskuddet til boligbyggeriet på grundlag af en rente på 3½ pct. Imidlertid er forholdet jo det, at det i høj grad er diskutabelt, hvilken rentesats man skulle anvende som udgangspunkt; man kunne enten lægge sig fast på en eller anden „normal“ rente-

[Finansministeren.]

sats eller anvende en år for år svingende rente. Jeg skal ikke gå nærmere ind på de teoretiske overvejelser, der taler for den ene eller den anden af disse løsninger. Efter min opfattelse er det nemlig ud fra flere hensyn uheldigt, om der imellem budgettets egentlige regnskabstal indgår sådanne beregnede og tildels vilkårlige beløb. Det er imidlertid tanken fremover hvert år at udarbejde et bilag til statsregnskabet, som giver en specificeret oversigt over samtlige udlån og den renteindtægt, de hver især giver, således at enhver, der ønsker det, kan danne sig et skøn over de rentetilskud, der ydes til forskellige formål. Det er rigtigt, at denne oversigt ikke vil komme til at omfatte de nye huslejetilskud efter m²-ordningen, idet denne vil belaste boligministeriets budget, altså § 14, men det vil næppe være vanskeligt at sammenholde det samlede årlige tilskudsbeløb under den nye ordning med det anslåede årlige tilskud under den gamle ordning, sådan som det vil kunne opgøres på grundlag af det omtalte bilag.

Arbejdet med disse problemer har stået på i flere år, og det var vel heller ikke at vente, at der kunne blive enighed om alle enkeltheder; men det er dog mit håb, at man gennem et fortsat samarbejde imellem finansudvalget og administrationen må nå frem til en yderligere forbedring af budgetopstillingen.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen henviste i denne forbindelse til den oversigt over statsbudgettets udvikling over 4 år, som er omdelt til pressen, og som ligeledes er givet til ordførerne, og anmodede om, at denne oversigt blev tilstillet samtlige medlemmer i tinget. Oversigten træder i stedet for et længere taluddrag, som tidligere blev tilstillet pressen, og jeg har intet imod at finde en form, hvorunder tingets medlemmer kan blive direkte orienteret på tilsvarende måde.

Det ærede medlem savnede ved opgørelsen af overskuddet for finansåret 1952—53 den bundne opsparing. Det er naturligvis rigtigt, at den bundne opsparing havde en virkning udover det overskud på 300 mill. kr., som drifts- og anlægsbudgettet udviste i det nævnte år. På den anden side er forholdet vel nok det, at den bundne opsparing ikke i samme grad som indtægtsskatterne og af-

gifterne afholdes ud af skatteydernes løbende indtægter, og det kan derfor ikke være korrekt uden videre at sammenlægge disse tal.

I min fremsættelsestale fremhævede jeg det glædelige træk ved budgettet, at vi nu synes at være nået ind i en periode med stærkt aftagende stigningstakt i statens udgifter. Jeg forstod på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at han var enig med mig i denne vurdering, og han udtalte sin tilfredshed med, at vi var nået derhen. Da det ærede medlem selv har medvirket til dette glædelige resultat, er det også rimeligt, at det ærede medlem får sin del af æren derfor. Det ærede medlem bebrejdede mig i denne forbindelse mildt, at jeg i en tale udenfor tinget skulle have udtalt, at var regeringens forslag blevet gennemført, var vi nået længere i sanerende retning, og mente ikke, at finanslovsforslaget bekræftede dette. Må jeg hertil svare, at det særlig var i indeværende år, at vi var nået længere frem, hvis man havde fulgt regeringens forslag.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen satte derimod et stort spørgsmålstejn ved mine udtalelser om udgifterne og mente, at de gav et urigtigt billede af den faktiske udvikling. Det ærede medlem synes utilbøjelig til at ville godkende, at stigningen i udgifterne havde været mindre end i tidligere år, og fremkom med tre kritiske bemærkninger.

Den første gik ud på, at der ikke i fremsættelsestalen var taget hensyn til den lønregulering, som finder sted til marts på grundlag af den forventede stigning i januarpristallet. Dette punkt omtalte jeg selv i min fremsættelsestale, og jeg kan ikke se, at de merudgifter, der her kan blive tale om, ændrer hovedtendensen.

Det ærede medlem gjorde dernæst opmærksom på, at der i de tidligere tal for udgiften til aldersrente m. v. var indregnet et beløb hidrørende fra fremskyndelse af refusionerne til kommunerne, og han anslog dette beløb til ca. 25 mill. kr. Herom kan jeg oplyse, at jeg i min vurdering af stigningstakten i statsudgifterne har taget hensyn til dette forhold, således at den stigning, jeg nævnte, er den reelle stigning i udgifterne.

Det tredje forhold, det ærede medlem

[Finansministeren.]

anførte, og som han åbenbart selv tillagde størst betydning, var, at de besparelser, der er foretaget på forsvarsministeriets budgetter, kun er en midlertidig udsættelse, der vil efterfølges af en så meget desto stærkere udgiftsstigning i kommende år. Heri kan jeg ikke være enig. Det afgørende for mig er, at der ved de nu trufne beslutninger er lagt loft over forsvarsudgifterne både i indværende og i det kommende finansår. Dette betyder, at den nødvendige opbygning af forswarets anlæg og beredskabsbeholdninger vil strække sig over en længere årrække, end man tidligere har regnet med, og jeg må derfor anse de besparelser, der er nået indenfor forsaret, for fuldtud reelle.

Herefter kan jeg ikke se, at der er ret meget tilbage af det ærede medlems påstand om, at min fremstilling var skønmaleri, og at jeg gav et urigtigt billede af stignings-takten i statens udgifter.

Jeg bemærkede med stor interesse, at samtlige ordførere for de demokratiske partier var enige med mig i mine betragtninger vedrørende den aktuelle pengepolitiske situation og gav udtryk for, at vi ikke ret længe kan fortsætte med den nuværende kreditstramning, men dette må jo også betyde, at man nu fra oppositionens side erkender, at den vej, som vi slog ind på i september med at øge overskuddet på statens finanser, er den rigtige.

Særlig vil jeg takke det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen for hans klare udtalelser om, at han ikke anser det for muligt i øjeblikket at forcere salget af statsobligationer. Det ærede medlem var i denne forbindelse også inde på det spørgsmål, som vi har drøftet adskillige gange før her i tinget, nemlig om det havde været muligt tidligere på året at sælge flere statsobligationer og derigennem nedbringe pengemængden.

Må jeg hertil svare, at salget af statsobligationer i årets første kvartal var ca. 250 mill. kr., hvilket må betragtes som tilfredsstillende, og at det derfor må være salget i april kvartal, som det ærede medlem tænker på. Det havde selvfølgelig været muligt gennem en væsentlig kursnedsættelse at sælge nogle flere obligationer i dette kvartal, men det må ikke glemmes, at pengemængden i dette kvartal med det beskedne salg,

som fandt sted, faldt med 70 mill. kr. Det synes derfor helt usandsynligt, at salget i de få måneder op til slutningen af juni, da diskontoen blev hævet, kunne være øget så stærkt, at det ville have ændret udviklingen i valutareserven væsentligt.

Men når det ærede medlems tanker således kredser omkring forårets hændelser, forstår jeg ikke, hvorfor det ærede medlem undlod at fremholde det betænkelige i, at der blev gennemført skattelettelse i foråret. Det ærede medlem gav klart udtryk for sine betænkeligheder herved under forårets skatteforhandlinger, men udtalte samtidig, at det almindelige synspunkt i venstre var, at en skattelettelse var påkrævet og rigtig i den daværende situation, og de konservative havde endog foreslået en endnu større skattelettelse end den, som jeg blev tvunget til at gå med til. Enhver kan nu se, at såvel det ærede medlem som jeg havde ret, når vi dengang gik imod en skattelettelse, og at de økonomiske forudsætninger herfor ikke var tilstede. Jeg kunne fristes til at sige, at landet nu betaler lærepenge for den holdning, som de konservative og det ærede medlems parti indtog i foråret, og jeg kunne måske tilføje: lærepenge for, at vi ikke nåede længere i september.

Det spørgsmål, som er af interesse i dag, er først og fremmest, hvad vi kan gøre for at muliggøre en lettelse i pengepolitikken. Det ærede medlem hr. Thestrup udtalte meget klart herom, at vi ikke kan lempe kreditstramningen, før forbruget er nedsat, eksporten forøget og valutaforholdene forbedret. Denne udtalelse falder helt sammen med de betragtninger, jeg selv anstillede, og dækker — såvidt jeg kan se — også de synspunkter, der blev fremsat af de ærede medlemmer hr. Thorkil Kristensen og hr. Bertel Dahlgaard. De tre ordførere var iøvrigt alle inde på, at man for at tilvejebringe den nødvendige begrænsning af det indenlandske forbrug er nødt til at holde igen på statens udgifter og søge at tilvejebringe besparelser, hvor det er muligt. Derimod er der, såvidt jeg forstod, ikke fuld enighed mellem de ærede ordførere om, hvordan de ønskelige besparelser skal nås.

Først vil jeg til det ærede medlem hr. Thestrup sige, at når han i så kraftige vendinger efterlyste en fornuftig ordning af husleje- og byggestøtteloven, så har de af

[Finansministeren.]

regeringen i mellemtiden herom fremsatte forslag formentlig givet tilstrækkeligt svar, og jeg behøver næppe i dag at gå nærmere ind på dette spørgsmål.

Den ærede konservative ordfører kom endvidere med en klar udtalelse om toldspørgsmålet og fandt grund til at beklage, at vi stadig ikke får en tiltrængt revision af vor forældede toldlovgivning. Han omtalte i denne forbindelse andre landes hårdhændede handelsmetoder og nævnte eksempler som eksportpræmier og dumping af forskellig art. Såvidt jeg kan se, er der herefter — jeg kan måske sige: igen — enighed mellem det ærede medlems parti og mit parti om de forholdsregler, der tiltrænges på dette punkt, og jeg ser heri et godt varsel for de forhandlinger, som nu skal påbegyndes i toldkommissionen.

Vedrørende udgiftsbesparelser udtalte det ærede medlem hr. Thestrup, at vi skulle til at være fedtede, men dog på den anden side måtte sørge for, at vor sociale standard ikke blev forringet. Jeg forstod den ærede ordførers udtalelser derhen, at han ikke regner med mulighed for nogen direkte besparelser på de sociale budgetter, men at han først og fremmest ville slå fast, at nye udgifter kunne han ikke gå med til. Løvrigt udtalte det ærede medlem, at hans parti var tilhænger af en folkepension, når det blev en ordning, der finansielt kom til at hvile i sig selv. Jeg må ærligt tilstå, at jeg ikke rigtig fatter, hvad der menes hermed, hvis det da ikke skal forstås sådan, at der svarende til de årlige udgifter ved en eventuel folkepensionering må fremskaffes dækning gennem nye indtægter for statskassen. Hvis dette er forståelsen, så svarer den ganske til de forestillinger, jeg selv har gjort mig, og som bl. a. kom til udtryk i den tale, jeg holdt i Nakskov den 7. november.

Medens det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard henviste til forsvarsudgifterne som et område, hvor yderligere besparelser kunne opnås, havde det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen ikke andet at foreslå end en yderligere begrænsning af boligtilskuddet. Jeg finder anledning til at spørge det ærede medlem, om dette skal forstås således, at han mener, at det nødvendige yderligere overskud på statsbudgettet for det

kommende år udelukkende kan tilvejebringes ved besparelser på dette felt.

Om forudsætningerne for at lempe kreditforholdene udtalte det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen også, at realkreditkommissionens betænkning nu må gøres færdig, og han fremdrog grundskyldskommissionens betænkning og anførte, at dens offentliggørelse kunne vanskeliggøre finansieringsforholdene for landbruget. Om dette sidste kan jeg kun sige, at det altid har været skik og brug, at en minister offentliggør betænkninger fra kommissioner, når disse endelig bliver færdige med deres arbejde.

Med hensyn til tidspunktet for afslutning af realkreditkommissionens arbejde kan jeg henvise til de oplysninger, som denne kommissions formand, ordføreren for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Thestrup, allerede har givet under debatten forleden. Hvad selve sagens realitet angår, synes jeg nok, at det er værd at understrege, at den gradvise lempelse af kreditstramningen, som der er enighed om at stræbe mod, næppe beror på, om der sker en ændring af lovgivningen om realkredit. En sådan lovændring har navnlig betydning for landbruget og vel specielt betydning for de landbrugere, som står overfor at skulle erhverve ejendom. Lettes adgangen til kredit for denne gruppe, følger jo ikke heraf nogen almindelig løsning på erhvervenes finansieringsvanskeligheder.

Til belysning af landbrugets nuværende kreditvilkår udtalte det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen endelig, at han havde regnet ud, at landbrugets samlede lån er steget med lidt over 30 pct. fra 1939 til 1951. Samtidig var bankernes udlån steget med lidt over 140 pct. Det ærede medlem drog heraf følgende slutning — sp. 1191:

„Dette viser altså, at fordi landbruget hovedsagelig har været henvist til realkredit, har det ligget bagefter i kapløbet om de disponible lånemidler.“

Jeg kan ikke nære mig for at spørge, hvorledes professoren i nationaløkonomi af samme navn ser på denne udtalelse?

Udviklingen i landbrugets samlede gæld fra 1939 til i dag er resultatet af to modgående bevægelser: nemlig på den ene side en del landbrugs optagelse af nye lån — og det drejer sig navnlig om de ejendomme, som

[Finansministeren.]

har været omsat i perioden — og på den anden side samtlige landbrugs afdragsydelser på hele den eksisterende gæld. Det er klart, at udviklingen i begge disse størrelser i tiden siden 1939 på helt afgørende måde har været præget af landbrugets gode indtjeningsforhold i næsten hele perioden og den deraf følgende meget betydelige opsparing og formueforøgelse hos de selvstændige landmænd.

Jeg forstår ikke, hvorledes det ærede medlem overhovedet kan komme på at sammenligne nettoresultatet af disse forskydninger i landbrugets formueforhold med bevægelserne i bankernes udlån, som afspejler byerhvervenes og tillige såvel direkte som indirekte landbrugs lånebehov for driftskapital, men ikke på nogen måde er udtryk for finansieringen af byerhvervenes investeringer.

Lad mig imidlertid hertil føje, at jeg meget vel er klar over, at der er noget at rette vedrørende landbrugets finansieringsmuligheder, ja, måske meget. Jeg kan derfor tilslutte mig ønsket om at få realkreditkommissionens arbejde afsluttet hurtigst muligt og er taknemlig for formandens tilsagn herom.

Jeg finder dog til slut anledning til at fremhæve, at bedre finansieringsforhold for eet erhverv, hvor ønskeligt dette end måtte være, ikke forbedrer den samlede kredit-situation. Der er efter min mening kun een vej at gå, og det er den, som regeringen har anvist: på enhver måde at søge den samlede opsparing forøget, og i det omfang dette ikke kan nås ad frivillig vej, må finanspolitikken tages i brug.

Vi må under lovgivningsarbejdet stadig stræbe efter at øge overskuddet på budgettet. Staten må også spare, hvor dette er muligt, og de ærede ordførere har talt meget herom. Det er let at udtale de gode ord om, at der skal spares, men det kan gøre ondt at omsætte disse ord i handling. Jeg håber på folketingets bistand til den videre handling for at holde igen på statens udgifter.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen):

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har under denne finanslovdebat været inde på spørgsmålet om, hvad forsvarsudgifterne fremover ville blive. Spørgsmålet har jo tidligere været drøftet her i tinget, og jeg

har tidligere fremhævet, at for at kunne foretage sikre beregninger var det nødvendigt, at der var tilvejebragt klarhed over, hvad der kunne forventes af bidrag til nyanskaffelser og fornyelser fra allieret side. Mulighederne for sådanne ydelser er et anliggende, som ikke alene har interesse for Danmark, men i høj grad også for en række andre NATO-lande. Spørgsmålet var derfor til behandling på NATO-mødet for et år siden, og De Forenede Staters udenrigsminister erklærede ved den lejlighed, at problemet ville blive taget op til overvejelse i De Forenede Stater.

Sådanne overvejelser har fundet sted, men indtil nu har de ikke ført til fuldstændig klarhed. Til trods herfor er der i forsvarsministeriet gennem længere tid foretaget en række beregninger over, hvad forsvarsordningen vil komme til at koste, når den yderligere udbygges. Disse beregninger er endnu ikke afsluttet, men vil antagelig kunne foreligge et stykke ind i det nye år. Foreløbig er forsvarsudgifterne fastlagt både for indeværende og for det kommende finansår. Der er imidlertid ikke nogen grund til at tvivle om, at yderligere udbygning af forsvarsordningen vil medføre stigende driftsudgifter.

Venstre og de konservative er, såvidt jeg kan forstå, imod de besparelser, der er foretaget i forsvarsudgifterne for indeværende finansår og for det kommende finansår, til trods for at disse besparelser på grund af de stigende driftsudgifter ikke har kunnet hindre, at vi både i indeværende og i det kommende finansår vil få større forsvarsudgifter end nogensinde tidligere. Venstre og de konservative ønsker, såvidt jeg forstår, forsvarsudgifterne sat op. Det kan, som påpeget af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, ikke gennemføres uden nye og meget store skatter. Imidlertid har der jo ikke fra venstres og de konservatives side kunnet fås klar besked på, hvor meget de vil have de budgetterede forsvarsudgifter sat i vejret, men måske kan vi få besked herom, når de beregninger, der nu foretages i forsvarsministeriet, er tilendebragt.

Elsa Zeuthen: Ved finanslovdebatten i fjor rejste jeg spørgsmålet om Danmarks tilskud til FN's internationale børnehjælpsarbejde, det såkaldte UNICEF. Jeg gjorde

[Else Zeuthen.]

i den forbindelse opmærksom på, at Danmarks bidrag til denne gren af FN's arbejde er langt ringere end til de andre særorganisationer. Jeg skal blot anføre, at Danmark til selve FN yder 7,8 promille af de samlede udgifter, til UNESCO 8,4 promille, til FAO 9,5 promille, til sundhedsorganisationen 7,3 promille, gennemsnitlig 8,5 promille af organisationernes samlede budget. Med hensyn til det udvidede tekniske hjælpeprogram er vi endog oppe på 1,7 pct., men børnehjælpsarbejdet har Danmark hidtil givet en meget stedmoderlig behandling. Ganske vist nåede den danske stats bidrag i 1954 op på 350 000 kr. eller 50 000 dollars af et samlet budget på 20 mill. dollars, d. v. s. kun 2,5 promille eller forholdsvis ikke engang $\frac{1}{3}$ af de sædvanlige bidrag fra dansk side. Siden FN's internationale børnehjælpsarbejde begyndte i 1946, har der fra dansk side været ydet ca. 3,75 mill. kr. eller 84 øre pr. indbygger. Til sammenligning kan anføres, at De Forenede Stater i samme tidrum har ydet godt og vel 84 kr. pr. indbygger. Endvidere kan jeg anføre, at UNICEF tilmed siden sin begyndelse og til nu har indkøbt danske varer og betalt danskere for tjenesteydelser til en samlet værdi af lige ved 28 mill. kr.

Disse tørre tal skulle motivere en henstilling til den høje regering om at yde så stort et bidrag som overhovedet muligt til denne vigtige side af FN's humanitære arbejde.

Som bekendt er der fornylig på privat initiativ dannet en komité her i landet med dr. Esther Ammundsen som formand til støtte for UNICEF's arbejde. Formålet med komiteen er bl. a. at vække den danske befolkning til forståelse af, hvor vigtigt det er at give verdens nødlidende børn bedre helbred og sundere kår at vokse op under. Der er allerede i beskeden målestok et arbejde i gang for at skaffe støtte til UNICEF, men intet af, hvad der kan gøres på denne måde, vil dog kunne bidrage væsentligt til at hæve Danmarks andel i hjælpen til børnene derude i verden.

I det forelagte finanslovsforslag har jeg ikke kunnet finde noget beløb anslået til UNICEF — jeg vil gerne indskyde, at det kunne jeg heller ikke i fjor — og ej heller på

tillægsbevillingsloven, og dog figurerer de 350 000 kr. på statsregnskabet. De må selvfølgelig være fundet frem fra en eller anden fond, og det er muligt, at finansministeren også i år har en lignende overraskelse i baghånden. I hvert fald går jeg ud fra som givet, at regeringen ikke vil svigte UNICEF, men helst yde et bidrag, som bringer vor ydelse nærmere op i retning af, hvad vi giver til andre lignende opgaver indenfor FN's arbejde. Disse penge er givet godt ud, fordi de tjener til at skabe større tryghed og sikkerhed i verden.

Poul Møller: Jeg har først en henstilling at rette til den højtærede justitsminister.

Det er jo således, at den trafik at finde sit hjertes udkårne gennem ægteskabsannoncer har bredt sig meget stærkt i de senere år, og det er der vel ikke noget at sige til, så længe det drejer sig om, at det er enkelte Liebhavere, der søger og finder hinanden gennem annoncerne, men jeg synes, det må ligge noget anderledes, når der sker en erhvervsmæssig udnyttelse af denne naturlige trang til at finde en mage. Der er efterhånden dukket så mange ægteskabsbureauer af forskellig art op, bureauer, som altid skal have en forskudsvis betaling, og som vist sjældent bringer nogen lykke med sig, at jeg må mene, der her er et problem, og jeg beder den højtærede justitsminister overveje det. Hvorledes det skal ordnes, kan jeg ikke på forhånd sige.

Jeg kan illustrere mine bemærkninger med nogle enkelte citater fra f. eks. denne dags annoncering fra ægteskabsbureauer i et enkelt dagblad — jeg beder om den højtærede formands tilladelse til at citere. Jeg skal lade navnene på bureauerne ligge. Det første lyder således:

„Hvorfor være ensom, når De på denne betryggende måde kan stifte et virkelig godt og varigt bekendtskab? Tænk på, hvor kort livet er. Find lykken på Sol-skrænten, det har mange gjort før Dem. Vi har et stort klientel af damer og herrer fra provinsen og landet, der føler sig meget ensomme og derfor ønsker korrespondance. Vi har hyggelige præsentationslokaler og fire faste præsentationsaftener om ugen, og desuden arrangeres også udfugter og selskabelige sammen-

[Poul Møller.]

komster for klienterne. De kan trygt ringe eller skrive til. . . .“

Det næste ægteskabsbureau

„søger kultiverede herrer i gode stillinger fra 40 års alderen til kontor- og forretningsdamer, flere med egen forretning.

Unge damer indtegnes vederlagsfrit.“

Det giver en vis forståelse af, hvorledes markedet ligger; det er damerne, man er mest ude efter.

Til sidst:

„Danmarks ældste, førende, mest anerkendte og lykkebringende bureau. Er De modløs, træt af ensomheden, så gå også De, som så mange andre (med fint resultat), det helt rigtige sted straks. Samvittighedsfuld, reel, diskret, centralt. Aftal tid.“

Man kan nok sige, at det formentlig er naive mennesker, der benytter sig af den anviste fremgangsmåde til at komme på livets solskrænt, men når de benytter den, er det ofte udtryk for, at det er ensomme og ofte også ulykkelige mennesker. Det første, der sker for disse ensomme og ulykkelige mennesker, er altså, at de må betale nogle penge, medmindre de er damer, så kan de få det vederlagsfrit, men herrerne må betale, og ofte får de intet som helst ud af det. Jeg beder derfor den højtærede justitsminister tage denne sag under overvejelse, idet jeg mener, der må være indseende med disse bureauer, med deres fremgangsmåde og med deres annonceringsmetode på samme måde, som man har gennemført det for detektivbureauer og på andre områder indenfor lovgivningen.

Jeg har dernæst en sag, som vedrører finansministeren og tillige justitsministeren, fordi der ikke blot er tale om et økonomisk anliggende, men også om et retsproblem. Den drejer sig om de tjenestemænd, som flere gange har været drøftet i det høje ting, nemlig de tjenestemænd, der blev fradømt deres stilling ved kendelse i henhold til lov af 7. juli 1945 og de ændringer, der blev gennemført i denne lov i 1947, hvor den såkaldte ankeinstans blev gennemført. Der er nu gået 9 år siden 1945, og vi må vist erkende, at det her drejer sig om personer, som blev straffet på et meget spinkelt grundlag. Der var heller ingen af dem, der blev anklaget eller kunne anlages efter

den almindelige landssvigerlov. Der var ingen af dem, der faldt ind under bestemmelserne om ulovligt samarbejde med besættelsesmagten. Det drejer sig om folk, der på frokoststuer eller andre steder overfor arbejdskolleger havde snakket på en sådan måde, at de havde irriteret og måske provokeret og skabt bitterhed. Men nu 9 år efter må man erkende, at det, at de har snakket med kolleger på frokoststuer, ikke var strafbart på det tidspunkt og i hvert fald ikke var af så grov karakter, at disse mennesker stadig skal bære den sorte kokarde.

Efter at man ved lov af 18. juni 1951 havde tilbagegivet dem, der var dømt efter den almindelige landssvigerlov, deres tabte rettigheder, nedsatte den højtærede finansministers forgænger den 25. oktober 1951 et udvalg til at behandle tjenestemændenes forhold og undersøge, om ikke der var grund til at give dem de rettigheder tilbage, der var tabt ved den kendelse, der var afsagt. Dette førte til, at den forrige finansminister den 3. december 1952 fremsatte et lovforslag, der indeholdt en række bestemmelser, som gik ud på at forbedre disse tjenestemænds pensionsmæssige vilkår og stilling. Disse bestemmelser blev underkastet en første behandling her i salen, hvor forskellige synspunkter kom frem, og jeg erkender villigt, at det for mange af bestemmelse-ernes vedkommende kunne diskuteres, om man havde fundet den rigtige fremgangsmåde.

Forslaget blev, som resultat af en almindelig velvillig indstilling til problemet, henvist til lønningsudvalget, som ikke kom til at afgive betænkning i den pågældende samling. Lovforslaget er derfor ikke gennemført, men er heller ikke genfremsat, og jeg vil derfor tillade mig at rette det spørgsmål til den højtærede finansminister, om ikke tiden nu måtte være inde til at genfremsætte dette forslag, således at folketinget på ny kan komme i gang med det udvalgsarbejde, som på daværende tidspunkt fandt sted i lønningsudvalget, hvorved man kan sigte mod en løsning af dette problem, som betyder noget moralsk og selvfølgelig også økonomisk for en række mennesker.

I forbindelse hermed er der en sag af særlig grell karakter og af ganske særlig interesse. Den har været rejst før her i

[Poul Møller.]

folketinget. Det er den sag, der vedrører pastor Vedsted ovre fra Djursland. Man vil erindre, at pastor Vedsted ikke blev dømt for sine egne forhold. Der er ikke i sagen — jeg har gennemlæst sagens akter — nogen direkte kritik af hans adfærd under besættelsen, men han blev dømt for sine døtres forhold til tyske Wehrmachtsangehörige, som det hed. Han kunne simpelt hen ikke holde styr på sine døtre, men det er vel tvivlsomt, om det nogensinde kan blive i overensstemmelse med nordisk retsideal, at man straffer en mand, fordi han ikke har nogen autoritet og ikke kan holde styr på sine døtre. Derfor tror jeg, at alle i og for sig siden har erkendt, at den afgørelse, der blev truffet i denne sag, ikke kan være i overensstemmelse med formålet med den lov, der blev vedtaget i 1945. Det var ikke nogen ordinær ret, der traf denne afgørelse, det var en ekstraordinær domstol. Når næsten alle, man taler med, erkender, at her er et tilfælde, hvor man er gået meget langt med hensyn til retsudøvelsen — så langt, at det ikke rigtig længere er retsudøvelse — så mener jeg, at den højtærede kirkeminister, den højtærede justitsminister og den højtærede finansminister bør finde frem til en ordning, hvorved pastor Vedsted i hvert fald kan få tillagt hele den pension, som han, der allerede dengang var en ældre mand, kunne have gjort regning på.

Det ærede medlem hr. Gustav Pedersen gjorde forleden dag fra denne talerstol nogle bemærkninger om finansudvalgets arbejdsform og tillægsbevillingslovens behandling her i tinget. Det ærede medlem meddelte, at man i det udvalg, som arbejder med disse ting, tænker sig en ordning, hvorved vi får forelagt flere tillægsbevillingslovsforslag, således at visse eller i hvert fald en stor del af tillægsbevillingerne kan vedtages her i salen, inden udgifterne reelt bliver afholdt af de pågældende ministerier. Jeg betragter dette som et afgørende fremskridt. Det vil væsentligt indskrænke området for finansudvalgets egentlige, selvstændige, reelle lovgivningsvirksomhed. Det vil indskrænke sagernes antal, men det vil naturligvis ikke, såvidt jeg har forstået, forrykke det principielle, at finansudvalget fortsat i en række tilfælde vil have den reelle lovgivningsmagt og ved sine beslut-

ninger rent faktisk binder dette høje ting til at vedtage tillægsbevillingslovsforslaget i den skikkelse, finansudvalget har givet det i kraft af sin bevillingsmyndighed.

Jeg vil betragte den eventuelle nyordning som et fremskridt, og jeg vil bede om, at sagen bliver fremskyndet, for når jeg ser på tingets arbejdsform, efter at vi har gennemført etkommerforfatningen, frygter jeg for, at vi er for tilbøjelige til at vende tilbage til den gamle gænge. Jeg erindrer det ærede medlem hr. Gustav Pedersens tale til os, da vi sluttede af med tokammerssystemet, og da vi startede i dette etkommer. Det ærede medlem talte da fra sin høje formandsplads til os, og ordene lød, at vi måtte passe på, at vi ikke kom ind i den gamle skure, men tog os sammen og prøvede på at lægge arbejdsforholdene ordentligt tilrette for etkammerssystemet. Jo længere vi bliver ved de gamle arbejdsformer, som i visse henseender var uheldige, des vanskeligere tror jeg det vil blive at få løst sagerne. Det ærede medlem hr. Thestrup kom ind på spørgsmålet i sin ordførertale her under finanslovdebatten; det ærede medlem sagde, at han egentlig mente, finansudvalget havde fundet en god arbejdsform, efter at man havde foretaget den lille revision, at dets aktstykker blev tilstillet pressen og stod til rådighed for samtlige folketingsmedlemmer.

Jeg tvivler naturligvis ikke på, at det høje finansudvalg har den bedste samvittighed i denne sag, jeg tvivler ikke på, at det arbejder med grundighed, påpasselighed, omhyggelighed overfor de enkelte bevillingsforslag, det skal tiltræde eller afvise. Men ud fra samme synspunkt og samme tillidsforudsætning kunne man forsåvidt på en række andre områder se bort fra grundlovens bud om tre offentlige behandlinger. Det er ikke tilfældigt, at vor grundlov, også vor nye forfatning, som vi vedtog med kendskab til finansudvalgets arbejdsform, fastholder, at en lov skal blive til gennem tre offentlige behandlinger i folketetinget, og det er heller ikke tilfældigt, at grundloven siger, at ingen udgift må afholdes uden hjemmel i en af folketetinget vedtaget finanslov, tillægsbevillingslov eller midlertidig bevillingslov. Man har vel tænkt sig, det normale skal være, at også bevillingsforslag skal drøftes i tinget gennem tre

[Poul Møller.]

behandlinger, at altså den reelle afgørelse ikke skal være truffet forinden under en udvalgsforhandling. Men det er ikke tilfældet. Det er ikke tilfældet, når vi kommer ind på de ulovbestemte tillægsbevillingers område, og dér kan man ikke se bort fra, at når et udvalg i et demokrati får en sådan beføjelse, har det fået en beføjelse, som i virkeligheden tilhører hele lovgivningsmagten, og en beføjelse, som ifølge grundloven vedrører hele befolkningen. Det er en af demokratiets grundideer, at lovgivningsvirksomheden er offentlig, at hvert eneste menneske kan blive gjort bekendt med partiernes stilling, de valgte stilling til de forslag, der bliver fremført, og at der kan finde en fri, offentlig debat sted om de forslag og bevillinger, lovgivningsmagten skal tiltræde eller afvise. Det er en af demokratiets bærende grundideer, og jeg er derfor på dette område ikke enig med det ærede medlem hr. Thestrup, som jeg iøvrigt i de fleste andre henseender er enig med.

Jeg beder om, at man virkelig overvejer så meget som muligt at fremme sagen med behandlingen af tillægsbevillingslovsforslaget, og at man stadig overvejer den tanke, at når finansudvalget påtager sig den reelle lovgivningsmyndighed, må dets døre være åbne for offentligheden. Jeg mener, at når finansudvalget drøfter disse ting, som hører denne sal til, men hvis behandling man af praktiske grunde koncentrerer i en drøftelse mellem 17 mennesker i stedet for mellem 179, må dørene lukkes op for den offentlighed, som har ret til at have indseende med, hvorledes man stiller sig overfor bevillinger, ofte af betragtelige beløb.

Jeg har set i bladet „Journalisten“, i et nummer, der er udkommet for få dage siden, at man fra alle politiske sider i anledning af Journalistforbundets 50 års fødselsdag den 11. december roser pressens bedømmelse og behandling af de politiske sager og fremhæver, at der er det mest glimrende samarbejde mellem presse og lovgivningsmagt. Den højtærede formand udtrykker

blandt andre dette i meget smukke ord og bringer en hilsen og hyldest til den danske presse. Jeg synes, det ville være rigtigt, om folketinget benyttede den københavnske journalistsammenslutnings 50 års dag til at beslutte sig til at give dansk presse den gave, som den i dag mest af alt attrår, nemlig at finansudvalgets forhandlinger bliver offentlige, således at når lovgivningsmagten koncentrerer i finansudvalget, og når udvalget lovgiver på forventet tillægsbevilling, har offentligheden indseende med dets arbejde.

Peter Jørgensen: For kort tid siden henvendte tilsynsrådet for statens sindssygehospitaler sig til regeringen for at søge bevillingerne til modernisering og nybyggeri øget efter den kraftige nedskæring, der fandt sted i juni i år på grund af den almindelige økonomiske situation. Når tilsynsrådet retter henvendelse til regeringen, er årsagen først og fremmest den, at vi ved selvsyn har gjort os bekendt med de herskende forhold indenfor vort sindssygevæsen, og det er vor bestemte opfattelse, at en ny tilsidesættelse eller udskydelse af byggeriet er aldeles uforsvarlig. I vor skrivelse har vi peget på de aldeles presserende opgaver, der trænger sig på, nemlig indretningen af de nye hospitaler i Glostrup og Brønderslev samt de nye plejehjem i Ballerup og Viborg. Jeg beklager, at oprettelsen af den børnepsykiatriske afdeling ved sindssygehospitalet i Aarhus er blevet udskudt på ubestemt tid. Disse opgaver skal løses, før vi kan gå i gang med modernisering af de gamle hospitaler, hvoraf nogle er mere end 100 år gamle og overhovedet ikke egner sig til at være virkelige behandlingsafdelinger på de felter, der her er tale om.

Der er i de sidste 15—20 år foregået en udvikling på psykiatriens område, som fuldtud står mål med udviklingen på alle områder indenfor vort sundhedsvæsen og indenfor lægevidenskaben. Tidligere skulle patienterne på et sindssygehospital bare opbevares; i dag er helbredelsesprocenten

[Peter Jørgensen.]

meget stor, men der kræves meget, meget mere i retning af nye og moderne behandlingsafdelinger. Mulighederne for en udskillelse af patienterne må være tilstede. Altfor mange af de kronisk syge optager pladsen på de egentlige behandlingsafdelinger, og det giver lægerne og det øvrige personale uløselige problemer. Den sammenstuvning af patienter i ofte uegnede lokaler giver os et chokerende billede af håbløshed og en stærk tilskyndelse til at gøre en virkelig indsats for, at disse forhold ændres.

Jeg kunne meget vel give en skildring af forholdene på vore sindssygehospitaler og give befolkningen det indtryk, at vore sindssygehospitaler var rene ormegårde, således som vi har set det fremstillet i adskillige avisartikler i sommerens løb, men det ønsker jeg ikke; der er ingen grund til at ophidse befolkningen og skabe utryghed hos patienternes pårørende. Vi har fortvivlende pladsforhold, vi har uegnede bygninger o. s. v., men behandlingen af patienterne er der intet i vejen med; det sørger et dygtigt og velegnet personale for, og jeg vil gerne takke dem derfor ved denne lejlighed. Jeg nærer dyb beundring for den gerning, der her udøves; til gengæld må det også være en pligt for os at give disse mennesker tålelige arbejdsvilkår.

I 1947 vedtog rigsdagen at placere et sindssygehospital i Brønderslev for at afløse hospitalet i Viborg. Udover lidt beplantning og lidt jordarbejde er der så godt som intet sket i de 7 år, der siden er gået. I 1953 vedtog vi efter en foreløbig indstilling fra sindssygekommissionen af 29. marts 1952, at der skulle opføres et nyt hospital i Glostrup og et i Brønderslev. Det projekt, man her blev enig om, gik ud på en deling af Brønderslevprojektet, således at der skulle opføres et hospital både i Brønderslev og i Aalborg. Ligeledes vedtog man, at der skulle opføres plejehjem i Viborg og i Ballerup, og allerede på dette tidspunkt blev hele denne sag forelagt som en hastesag her i Folketinget. Hvis ikke den højtærede indenrigs- og boligminister i juli måned havde grebet ind, var disse arbejder blevet totalt standset, og jeg benytter her lejligheden til at takke den højtærede minister derfor. Vi har nu i hvert fald i begrænset omfang kunnet holde jord-

arbejderne i gang ved de to hospitaler i Brønderslev og i Glostrup og ved de to plejehjem i Ballerup og Viborg, men det er ikke nok. Det er bygninger, vi trænger til; det er det, vi skal have, og helst i så hurtigt et tempo som overhovedet muligt. Det er mange års forsømmelser, der her skal rettes op, og en ny langvarig udskydelse af byggeriet vil stille hele sindssygevæsenet i en fortvivlet situation.

Jeg skal ikke gøre forsøg på at placere ansvaret for, at en lov, vedtaget i 1947, endnu ikke — mere end 7 år efter — er blevet ført ud i livet. Det kan andre, der har været med til at vedtage loven i sin tid, måske give en forklaring på. Men jeg ved så meget, at nu må der ske noget alvorligt. Der er ofret millioner og atter millioner på en udbygning af vort almindelige hospitalsvæsen herhjemme i efterkrigsårene. Der må også, hvis den rigtige forståelse for dette problems omfang er tilstede, kunne blive nogle millioner til en absolut nødvendig udbygning af vort sindssygevæsen.

Jeg er fuldtud klar over, at jeg vil blive mødt med en række argumenter og henvisninger til hele den økonomiske situation og til den nedskæring, der skal foregå i den offentlige anlægsvirksomhed. Jeg vil også blive mødt med den påstand, at det kniber med at skaffe arbejdskraft og materialer, og måske vil jeg også møde det argument, at det, det drejer sig om, er at bygge boliger. Jeg har den opfattelse, at boligbyggeriet efterhånden har nået en sådan højde, at en så vigtig opgave som den, der her er tale om, ikke længere bør tilsidesættes, men efter at jeg har gjort mig bekendt med forholdene på samtlige institutioner indenfor vort sindssygevæsen, tager jeg ikke i betænkning nu at sige: her er en opgave, vi ikke kan løbe fra; den må løses, og det må ske uanset de mange indvendinger, der kan gøres på baggrund af den nuværende økonomiske situation.

Udover dette spørgsmål, som ligger mig meget på sinde, er der et par enkelte spørgsmål mere, som jeg meget gerne vil have lov at omtale. Der tales og skrives i dag umådelig meget om uddannelsesmuligheder og beskæftigelse for de nye store årgange af unge, der snart melder sig på arbejdsmarkedet. Vi er alle klar over dette problems omfang, men det er ikke min opfattelse, at man effek-

[Peter Jørgensen.]

tivt nok går ind for løsningen af denne opgave. Det er meget godt, at vi nu arbejder for at skabe „Ungdommens uddannelsesfond“, og jeg hylder det initiativ, der her er taget, men har man også tænkt på den investering, der i de nærmest kommende år bliver nødvendig for at kunne skaffe plads til den ungdom, der søger uddannelse? Jeg skal ikke her komme ind på alle de uddannelsesområder, det drejer sig om, selvom de vel alle får de samme vanskeligheder, men kun nævne eet område, som jeg beskæftiger mig en del med, nemlig den tekniske uddannelse og den dertil knyttede specialuddannelse af forskellig art: maskinistiskoler, bygningsteknikum, elektroteknikum og meget, meget andet. Der er på disse skoler efterhånden kommet en akut pladsmangel, og hvis man skal kunne tage de store årgange ind, må betydelige udvidelser finde sted. Men samtidig med at disse opgaver melder sig, tror jeg også, det bliver nødvendigt, at de gældende regler for tilskud til disse skoler tages op til en grundig revision, og at de tages op til revision sammen med loven af 1916 om tilsyn med håndværkerundervisningen her i landet. Dog ønsker jeg at understrege, at der ikke i dette ønske ligger nogen som helst kritik af det personale, der i dag beskæftiges med tilsynet; jeg udtaler kun et ønske om en modernisering og ajourføring i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted på de her nævnte områder. Jeg henstiller til den højtærede handelsminister at have sin opmærksomhed henvendt netop på disse forhold og måske også nedsætte et udvalg, der kan forberede en ny lov på dette område.

Til slut en beskeden henstilling til den højtærede finansminister om at overveje mulighederne for at forhøje det tilskud fra tipsmidlerne, der i dag gives til firmaidrættens. Beløbet andrager i dag 25 000 kr., og når man tager i betragtning, at Firmaernes Idrætsforbund har 65 000 medlemmer, synes jeg, det er et meget beskedent bidrag, man giver dette forbund. Firmaernes Idrætsforbund udfører et efter min mening meget nyttigt arbejde. Vi er jo inde i en periode, da arbejdstempoet sættes i vejret og rationaliseringen skrider frem, og derfor er det prisværdigt, at der fra en organisation som Firmaernes Idrætsforbund gøres en

indsats til gavn for firmaernes fritids- og sportsarbejde. Alene af den grund vil jeg henstille til den højtærede finansminister at overveje muligheden for en beskeden forhøjelse af det tilskud, Firmaernes Idrætsforbund modtager.

Th. Mikkelsen: Jeg vil gerne have lov til fra denne talerstol at omtale et par uheldige forhold, der har været til skade for vort lands produktionsmæssige vilkår i forholdet til omverdenen. Hvis dansk industri, håndværk og landbrug skal have mulighed for at finde afsætning for produktionen på verdensmarkedet i fremtiden, må forudsætningen være lige adgang og lige konkurrencemuligheder med andre interesserede lande i den internationale vareomsætning. Men en sådan ligestilling har det råstoffattige Danmark ikke. Det er derfor med megen bekymring, vi må betragte den seneste tids konkurrencemetoder, der er taget i anvendelse af de store stater for at erobre markederne for deres varer. Sådanne markeder erobres ved anvendelse af en finansieringspolitik, der ved store og udstrakte kreditter med meget store kapitaler udelukker al form for lige konkurrence fra de mindre staters side.

Som eksempel herpå vil jeg nævne resultatet af regeringens forhandlinger med Tyrkiet om leverance fra Danmark af for 60 mill. kr. jernbanemateriel til Tyrkiet. Ordren skulle have været placeret hos Scandia i Randers og Frichs fabrikker i Aarhus, og en sådan ordre ville have betydet en stor beskæftigelse for disse to virksomheder og en handelsaftale med varebytte af meget stor betydning for vort land. Men Danmark mistede denne ordre ved et tilbud fra Tyskland til Tyrkiet, der bød på lavere leveringspriser i kraft af eksportkreditter løbende i 10 år. Denne finansieringsform muliggjorde priser, dansk industri ikke kan konkurrere med, og ordren gik derfor til Tyskland på grund af underpriser, der intet har med lige konkurrence at gøre. Regeringen havde øvet en meget stor indsats for at få ordren placeret hos danske industriforetagender. Der er forlydender fremme om, at Tyskland har afsat 10 milliarder Reichsmark til sådanne langstrakte handelsaftaler, der således finansieres af de tyske skatteydere. Eksportkreditter af

[Th. Wilkelsen.]

et så stort omfang, som der her er tale om, må betragtes som en tilrettelagt statsdumping, hvis formål er at kvæle andre staters konkurrenceevne for derigennem at erobre store dele af verdensmarkedet. Denne fremgangsmåde står jo i skærende modsætning til den liberalisering, som man søger gennemført på de internationale møder i Paris og andre steder.

Betragter man denne form for konkurrence med dansk industri, vil man se, at der ad åre kan opstå alvorlige følger for beskæftigelsen, og set i sammenhæng med de toldsatser, som Tyskland og andre lande bringer i anvendelse overfor danske landbrugsvarer, maner det til eftertanke, at samhandelen med Tyskland i den nærmeste fremtid vil give et underskud på 700—800 mill. kr., og årsagen er jo at finde i den toldbeskyttelsespolitik, som ved anvendelse af høje toldsatser gør det vanskeligt for dansk landbrug at eksportere landbrugsvarer til Tyskland. En sådan økonomisk belastning må medføre en opfordring fra de små stater til, at der bliver gennemført en ændring af retningslinierne for samhandelen nationerne imellem. Forringes vore indtjeningsmuligheder gennem ulige konkurrencemuligheder på verdensmarkedet, opstår der alvorlige problemer af forskellig karakter for vort land, f. eks. med hensyn til beskæftigelse af de store årgange af unge, der snart indtræder på arbejdsmarkedet. Jeg vil derfor gerne henlede økonomi- og arbejdsministerens opmærksomhed på disse forhold og henstille til ministeren, at han påtaler disse problemer ved kommende internationale forhandlinger.

Man må også se problemet ud fra den betragtning, at stagnerer vor industriproduktion, vil det i forbindelse med de vanskeligheder, dansk landbrug har i dag, få alvorlige følger for vor handelsbalance. Det vil ikke alene betyde, at en hel række områder indenfor vort lovgivningsarbejde berøres deraf, men også internationale forpligtelser kan blive berørt — jeg tænker på de forsvarsaftaler, som vi er indgået på indenfor NATO, og som hviler på et internationalt grundlag. I dette forsvarsfællesskab søger man på internationalt grundlag at fastlægge udgifterne — men så må man også på internationalt grundlag kunne

mødes om at skabe muligheder for, at de enkelte lande kan skaffe sig dækning for de udgifter, der berører et sådant internationalt samarbejde.

Jeg vil gerne have, at der af vor regering under de forhandlinger af forskellig karakter, der i den kommende tid skal føres i udlandet, banes vej for en forståelse hos de store stater af, at vore ønsker må gå i retning af ligestilling, at liberalisering af verdenshandelen ikke bare skal være et slagord, således at liberaliseringen kun får betydning, når det kan passe ind i de store staters økonomiske interesser, medens den ellers blot er et elastisk begreb. Det er bittert for et land som vort at erfare, at de store stater har krævet liberalisering af de små stater for at fremme de store staters økonomiske aktivitet for så, når de har nået en vis opgang, at anvende toldspærring og en finansieringspolitik, der har karakter af statsdumping med bestemte formål — jeg tænker i denne sammenhæng bl. a. på stålunionen; på de aftaler, truffet af de store stater, hvori man har fastlagt priserne på de materialer, vi skal bruge. Også dette må tages med i betragtning, når talen er om konkurrence på lige fod.

Vi har i de senere år været stillet overfor en hel række topprisaftaler, som også har skabt vanskeligheder for vort land. Den slags aftaler er jo stik imod liberaliseringstanken, som man må formode bygger på fri konkurrence, og som må være grundlaget for et samarbejde nationerne imellem, hvis et lille land som vort overhovedet skal have mulighed for at konkurrere på lige fod med de store lande. Jeg håber, at Danmark må have held til ved de kommende forhandlinger at få de store stater til at forstå de vanskeligheder, der kan melde sig for små stater i de kommende år, og at der kan banes vej for et økonomisk samarbejde, så at der kan ske en markedstilpasning.

Axel Ivan Pedersen: Gennem 20 år har der i Thisted og Viborg amter været arbejdet med at få etableret en broforbindelse over Sallingsund mellem Mors og Salling, således at ikke alene en lokal interesse, men en hel landsdels kunne imødekommes.

Dette arbejde er i år resulteret i, at den højtærede minister for offentlige arbejder har

[Axel Ivan Pedersen.]

nedsat et udvalg med repræsentanter ikke alene fra selve departementet, men tillige fra de to amters kommunale myndigheder. Jeg vil gerne takke den højtærede minister, fordi han gennem nedsættelse af dette broudvalg har bragt sagen ind på et mere realitetsbetonet grundlag end det, den hidtil har befundet sig på, og jeg er ikke i tvivl om, at det hurtigt vil give sig udslag på det erhvervsøkonomiske område.

Det er jo sådan — hvad også folketingets højtærede formand ved tidligere lejligheder har gjort opmærksom på — at der sker en vandring fra vest til øst, fra Jylland til Sjælland. Det er nødvendigt indenfor økonomisk forsvarlige rammer at understøtte alle bestræbelser af erhvervspolitisk karakter for at modvirke vandringen fra landets vestlige egne til de østlige — en vandring, som kan skabe store vanskeligheder i fremtiden — og jeg vil tillade mig at bedømme ministerens initiativ på denne baggrund.

Men når dette er sagt, må jeg tilføje, at det har skabt megen uro og bekymring blandt vestkystens fiskere og befolkningen ved Limfjorden, fra Løgstør til Thyborøn — og ikke mindst sidstnævnte sted — at regeringen på foranledning af den doktorafhandling, som dr. techn. Per Bruun har skrevet, og som blev forsvaret på Polyteknisk Lærestanstalt i november, besluttede at foretage visse undersøgelser vedrørende forholdene ved Thyborøn. Det er jo en kendsgerning, at der gennem den lovgivning, som fandt sted i 1946 om sikringen af Limfjordstangerne ved Thyborøn, blev skabt ro og stort set tilfredshed i alle interesserede kredse, og den afgørelse, der blev truffet, skabte nye forventninger til fremtiden — og mere end det: den blev udnyttet i erhvervsøkonomisk henseende. Således er der siden lovens gennemførelse sket en betydelig udvikling i Thyborøn, en udvikling, som gerne skulle fortsætte; herom fremsatte jeg ved havnesammenslutningens møde i Nakskov i august nogle bemærkninger, der gik ud på yderligere at udnytte de muligheder, loven af 1946 har skabt. Jeg vil derfor gerne give udtryk for, at jeg går ud fra som en selvfølge, at det ikke er meningen med de undersøgelser, der skal foretages ved Thyborøn, at tilstræbe en anden eller ringere løsning af

Thyborønproblemet, men at man ene og alene ønsker at undersøge, om den lovfæstede løsning kan hidføres på et økonomisk bedre grundlag end hidtil forudsat. Alle andre eksperimenter vil være en katastrofe for en betydelig landsdel og berører over 100 000 menneskers vitale interesser.

Endelig må jeg måske tillade mig at gøre den højtærede minister for offentlige arbejder opmærksom på, at befolkningen i Salling og på Mors undrer sig over, at den såkaldte lynbil mellem Glyngøre og Skive befarer et vejstykke mellem Durup og Roslev, som ikke er asfalteret, når der findes en vej over Tøndering, som ikke er længere, men som er asfalteret og derfor behageligere at køre på.

Hans Rasmussen: I den seneste tid har man både her i folketinget, i arbejdsmarkedskommissionen og mange andre steder beskæftiget sig med de problemer, som vil opstå, når de store årgange af unge mennesker skal opsuges af det danske arbejdsmarked. I denne drøftelse har man navnlig koncentreret sig om uddannelsesproblemerne og arbejdskraftens bevægelighed, herunder nærmest problemet om selve faggrænserne.

Det er indlysende, at disse spørgsmål har stor betydning, idet de så absolut må løses, hvis vi fremover skal fastholde en høj produktion og en stabil beskæftigelse. Dog forekommer det mig, at vi i debatten om de store årganges problemer særligt har koncentreret os om de arbejdsmæssige spørgsmål, medens man kun i meget ringe grad har strejft de erhvervsstrukturelle problemer. Selvom arbejdskraftens bevægelighed bør indtage en fornem plads i det moderne samfund, er det aldeles afgjort, at bevægeligheden alene ikke kan løse ethvert problem på arbejdsmarkedet, hvorfor jeg vil bede den højtærede økonomi- og arbejdsminister om at have hele sin opmærksomhed rettet mod vore erhvervsstrukturelle problemer og om fornødent sætte en undersøgelse i gang, der kan bidrage til den højeste smidighed indenfor hele vort produktionsapparat.

Hele den mekanisering, der har fundet sted i landbruget, har jo stærkt medvirket til, at landbruget har afgivet arbejdskraft til byerhvervene. Der er sikkert ingen

[Hans Rasmussen.]

grund til at tro, at landbruget fremover vil være i stand til at opsuge blot nogen del af de store årgange; tværtimod må vi vel regne med, at der stadig vil finde en vandring sted fra land til by, og det nødvendiggør, at byerhvervene må indstille sig på at opsuge den overflødiggjorte arbejdskraft. Mig forekommer det at være en paradoksal tilstand, at når et stigende antal mennesker ønsker at komme i arbejde, synes det under vort nuværende samfundssystem faktisk at være en ulykke. Set udfra et samfundsmæssigt synspunkt skulle det dog være en glædelig begivenhed, at disse nye årgange nu begynder at kunne yde deres bidrag til fremstillingen af nationalproduktet. Udfra et samfundsmæssigt synspunkt må det være af afgjort vigtighed, at en så stor part som muligt af de unge mennesker, der nu efterhånden kommer til, bliver inddraget i produktiv virksomhed indenfor vort erhvervsliv.

Vi har jo her i landet i forvejen et meget stort antal mennesker, som er beskæftiget med at fordele varerne. Såvidt mig bekendt har vi i dette land verdensrekord med hensyn til antallet af butikker i forhold til landets indbyggertal. Udfra en sådan erkendelse må det da også være nødvendigt, at der foregår en rationalisering såvel i grossistledet som i detailledet indenfor dansk erhvervsliv. Fra arbejdsgiverside har man ofte rettet en stærk kritik imod den laugs-mæssige opdeling, som en stor del af dansk fagbevægelse befinder sig i, og man har ment, at dette i høj grad hindrer den rette bevægelighed på arbejdsmarkedet. Mellem de to hovedorganisationer, Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund, er der imidlertid indgået en aftale, som skulle imødekomme arbejdsgivernes ønske om en større elasticitet. Men det forekommer os i fagbevægelsen, at aftalen ikke under alle forhold har været lige godt udnyttet fra arbejdsgiverside. Indenfor jernindustrien har vi forsøgt at imødekomme arbejdsgiverne så langt, som det var praktisk forsvarligt under hensyn til arbejdets kvalitet og udførelse — hvad der selvfølgelig i høj grad må tages hensyn til.

Nu er der sikkert ingen tvivl om, at den stigende strukturrationalisering vil medvirke til en mere gnidningsfri arbejdsproces; må-

ske vil det i mange tilfælde være lettere at fordele arbejdet mellem vore forskellige virksomheder, end det er at føre arbejdskraften fra en til en anden virksomhed, som mange gange er overbelastet af ordrer, og for hvis arbejdere boligproblemet spiller en meget stor rolle. Mange danske industri-virksomheder står jo med gode arbejdsmaskiner og ikke altid fuldt udnyttet kapacitet af deres virksomhed, hvorfor man uden tvivl mellem de forskellige virksomheders ledelser måtte kunne finde frem til et bedre ligevægtpunkt i ordrebekendelsen, når det drejer sig om arbejdets udførelse set udfra en helhed indenfor det danske samfund.

Det er med beklagelse, vi i dette land næsten ifølge en naturlov kommer i valutavanskeligheder, når vi fører en politik, der tilsigter høj beskæftigelse. Det kan derfor ikke være den høje regering, ejheller folketinget, ligegyldigt, hvorledes vi fremover skal beskæftige de store årgange. Det må i høj grad være den produktive side af sagen, vi har for øje, når de kommende årgange skal placeres, for derved vil de også blive medvirkende til en løsning af vort valutaproblem. Fra den høje regerings side bør man tilrettelægge tingene således, at der tilstræbes en udvidelse af vor industrielle kapacitet, således at et større antal bliver beskæftiget ved fremstilling af større væremængder. Det må derfor hilses med glæde, at man i det høje ting fornylig har vedtaget at udvide mulighederne for statsgaranti til eksport. Dog er det imidlertid ikke nok, at man fra det offentliges side udvider hjælpen til eksisterende eller nye eksportvirksomheder. Hele problemet om vort erhvervslivs struktur må snarest tages op til en positiv undersøgelse og behandling.

Indenfor mit parti er det med glæde, at vi har konstateret, at formanden for Industrirådet i en tale stærkt har givet udtryk for nødvendigheden af en strukturrationalisering af dansk erhvervsliv. Efter vor mening er det ikke nok, at man i de enkelte virksomheder koncentrerer sig om at fremstille varerne efter de mest hensigtsmæssige metoder, selvom jeg indrømmer, at det selvfølgelig er nødvendigt også for de enkelte virksomheder at være fuldt konkurrencedygtige. Vi har imidlertid en lang række små virksomheder, som frem-

[Hans Rasmussen.]

stiller forskellige varesorter i forskellige modeller, og måske er meget af det, som vi i daglig tale kalder industri, ikke andet end håndværk under et fælles tag. Den stigende konkurrence, vort erhvervsliv kommer ud for, navnlig fra Tyskland, skyldes utvivlsomt for en stor del, at udenlandsk erhvervsliv har benyttet efterkrigsårene til at gennemføre strukturændringer netop i deres erhvervsliv.

Ved en strukturrationalisering forstår jeg slet og ret en mere hensigtsmæssig fordeling af produktionen mellem de enkelte virksomheder, således at disse enkeltvis kan specialisere sig i detaldele, der færdige kan gå ind i det endelige produkt, hvorved man bedre kan udnytte den enkelte virksomheds kapacitet og muligheder og navnlig få udført arbejdet dér, hvor det viser sig at være mest hensigtsmæssigt.

Mange erhvervsdrivende har givet tilslutning til de tanker, som Industrirådets formand har fremsat vedrørende nødvendigheden af en strukturrationalisering, men det ligger utvivlsomt sådan, at man ikke har sat noget positivt ind for at løse spørgsmålet, og man har vel navnlig undskyldt sig med, at det danske marked var altfor lille til en almindelig specialisering. Jeg skal ikke benægte, at landet som sådant ikke hører til de store, men i de bestræbelser, man nu har indledt for at skabe et fælles nordisk marked, ligger dog, at det nu må være realiteten nærmere at gå i gang med visse ændringer i vort erhvervsliv.

Det er ikke min opfattelse, at staten skal være barnepige for vor industri og vort erhvervsliv, for jeg tror, at et samarbejde mellem arbejdsmarkedets to parter, arbejdsgiverne og arbejderne, i høj grad vil kunne hjælpe til en gennemførelse af den påkrævede strukturrationalisering. Jeg henviser i denne forbindelse til, at man på de enkelte virksomheder rundt om i vort land har fået gennemført ordninger med samarbejdsudvalg, ligesom der er nedsat et produktivitetsudvalg, hvori arbejdsgivere og arbejdere er ligeligt repræsenteret.

Det er også min overbevisning, at kunne vi mellem arbejdsmarkedets parter få indført nedsættelse af brancheudvalg, således at de enkelte brancher indenfor deres eget område kunne tage problemerne op, var

spørgsmålet overladt netop til de folk, der havde forstand på deres fag, deres arbejde, og som måske kunne pege på, hvorledes man måtte ordne den rimeligste fordeling såvel af arbejdskraften som af selve arbejdet.

Selvfølgelig er det givet, at kunne arbejde med en almindelig strukturrationalisering gennemføres frivilligt mellem organisationerne uden indgreb fra statens side, var det langt at foretrække. På den anden side må sikkert det offentlige her tage et initiativ ud fra helhedens interesse i det danske samfund og virke med til at skabe de mest hensigtsmæssige rammer for et sådant samarbejde.

Indenfor produktivitetsudvalget har jeg forstået, at det er hensigten at tage en lang række brancher op til nærmere undersøgelse, og disse undersøgelser må vel sluttelig resultere i forslag til ændringer i vort erhvervsliv.

I en sidebemærkning vil jeg gerne pege på, at i lovforslaget om monopoler er det udtrykkelig fremhævet, at forbudet mod aftaler kun skal gælde, når de er samfundsmæssigt skadelige, og i trustkommissionens betænkning er det udtrykkelig fremhævet, at man bør tilskynde aftaler om strukturrationalisering, hvis det kan sikres, at disse aftaler ikke medfører udnyttelse af forbrugerne, hvad jeg går ud fra må være en selvfølge.

Indenfor produktivitetsudvalget har man drøftet forslag til ændringer i enkelte brancheforhold, men herudover er det min opfattelse, at der ikke er sket mere. Vi må nu i gang med at finde frem til den form, der sikrer, at de enkelte brancher følger forslagene op og søger at realisere en del af ideerne, da vi ellers må forudse, at alt undersøgelsesarbejdet er ganske spildt. Hverken den høje regering, folketinget eller erhvervslivet kan sidde og vente på det tidspunkt, da vi som følge af konkurrencen udefra bliver tvunget til at foretage strukturændringer. Vi bør ikke her indtage en afventende holdning, for det kunne meget godt tænkes, hvis vi ikke forstår, hvilke hensyn til vort erhvervsliv tiden kræver af os, at mange virksomheder senere ikke blev i stand til at klare sig, og hvad det ville medføre af arbejdsløshed og sociale ulykker, behøver jeg ikke nærmere at

[Hans Rasmussen.]

udrede. Det er derfor efter min opfattelse særdeles påkrævet, at vi også her i det høje ting får drøftet de problemer, hvis løsning skal medvirke til at give adgang til produktivt arbejde for de stadig større årgange, samtidig med at vore valutariske problemer lindres. Derfor finder jeg det helt rimeligt, at man fra lovgivningsmagtens side skaber grobund for, at de udviklede arbejdsmarkedsproblemer, jeg her har omtalt, kan løses i takt og i forståelse med arbejdsmarkedets forskellige organisationer.

Baagø-Hansen: Må jeg henlede den højtærede minister for offentlige arbejders opmærksomhed på en sag, der står i forbindelse med den igangværende udvidelse af Skagens statshavn.

På en lejet plads, der tidligere lå i den sydlige ende af havnen, men nu som følge af den skete havneudvidelse er kommet til at ligge midt i havneterrænet syd for indsejlingen, har to firmaer i en lang årrække drevet deres virksomheder med bygning og reparationer af fiskerbåde, som hales op på bedding til bundeftersyn, maskineftersyn, kalfatring, smøring og maling. Lejemålet er for flere år siden blevet opsagt fra statens side under hensyn til loven af 1942 om Skagens havns udvidelse. Som følge heraf er disse værfter og beddinger i de sidste år kun nødtørftigt holdt vedlige og ikke væsentligt moderniseret, hvad man ikke kan fortænke de to firmaer i. Nu har de begge fået anmodning om at flytte beddinger, maskinhuse og værksteder til en ny plads, der er ryddet, men pladsen er beliggende ud for det sydligste bassin, altså igen ved havnens sydligste ende efter havneudvidelsen. Teknikere i vandbygningsdirektoratet har trods flere henvendelser fastholdt, at denne flytning er nødvendig; andre mener noget andet. Under et besøg fornylig deroppe erfarede jeg, at ca. 90 pct. af fiskerne mener, at værftet udmærket kan blive liggende, hvor det ligger; ingeniører, der arbejder med havneudvidelsen, mener det samme. Man påstår endvidere deroppe, at redningsvæsenets bygning, der ligger på samme plads som værfterne, har fået tilladelse til at blive liggende. Hvis dette er

rigtigt, hvorfor kan værfterne så ikke også blive liggende?

Skal de to firmaer imidlertid flytte deres virksomheder, så rejser det spørgsmål sig med det samme: Hvordan skal flytningen og indretningen af disse nye, moderne bådeværfter og beddingsanlæg finansieres? Den højtærede minister må gøre sig klart, at det drejer sig om millionbeløb, sådan som prisforholdene har udviklet sig. Var havneudvidelsen ikke blevet udskudt i alle de mange år, der er forløbet, siden loven i 1942 blev vedtaget, ville finansieringen kunne være foretaget med et betydelig mindre beløb, end den kan i dag. Hvorfor skal de to firmaer selv bære hele denne byrde? De er dog begge uskyldige i denne udsættelse. Hvorfor skal det så gå ud over dem nu?

Der er forlængst ansøgt om lån, enten af fiskeriministeriets midler eller af Marshallmidlerne; der er også ansøgt om statstilskud til flytningen, men alle de udfoldede anstrengelser har hidtil været frugtesløse. En embedsmand i handelsministeriet henviste under forhandlingerne ansøgerne til at henvende sig til kommunen om et tilskud. Det må da vist bero på en misforståelse, da der her jo er tale om statshavn. Jeg vil indstændigt og så kraftigt, som jeg kan, henstille til den højtærede minister for offentlige arbejder, at han søger udvirket, enten at værfterne får tilladelse til at blive liggende og får denne tilladelse snarest, eller også at der på en eller anden måde skabes udvej for statstilskud og passende lån til de meget betydelige investeringer, der her er tale om for de to omtalte firmaers vedkommende. Lån i banker og sparekasser af den størrelse, der her er tale om, vil ikke kunne opnås i dag. Tør ministeren tage ansvaret for, at værfter og beddinger ikke bliver indrettet ved Skagens havn til hjælp for den store fiskerflåde, der er her? Jeg forudsiger, at det vil gå sådan, at der ingen værfter og beddinger bliver indrettet, hvis ikke det offentlige på en eller anden måde kommer disse mennesker til hjælp.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i mor-

[Formanden.]

gen, onsdag den 8. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

Mødet hævet kl. 16²⁵.

32. møde.

Onsdag den 8. december kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Tholstrup* til ministeren for handel, industri og søfart.

Hvorfor er det nødvendigt at betale dollarpræmiering for import af rågummi, så skosåler fordyres med fra 3 til 5 kr. pr. par?

Tholstrup: Sagen drejer sig om rågummi, som i udstrakt grad anvendes som sålemateriale, og som er særdeles slidstærkt. Det er et ganske glimrende sålemateriale for børnefodtøj, og en kunstig fordyrelse af dette og ligeledes af voksnes fodtøj synes at være urimelig, hvis den kan undgås. Når man importerer rågummi til gummifabrikkerne til fremstilling af cykledæk og galocher, er gummi på friliste, men den samme vare er

på bunden liste, når den er beregnet til såler; og så gives der ikke tilstrækkeligt med bevillinger, og som følge deraf sker hovedparten eller i hvert fald en meget stor del af importen ved hjælp af dollarpræmiering, som bevirker en fordyrelse for et par almindelige sko på 3—5 kr. pr. par. Dette har givet mig anledning til at spørge den højtærede handelsminister, om der er nogen grund til at være så karrig med bevillingerne, om ikke det ville være rimeligt at give flere bevillinger, så vi undgår dollarpræmiering på et område, som ikke kan betegnes som luksus.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Det er rigtigt, at rågummi, det såkaldte sole crêpe, er på bunden liste, men importen er forøget stærkt i de senere år. I 1952 beløb den sig til ca. 650 000 kr., i 1953 fordobledes bevillingerne, så den kom op på 1¼ mill. kr., og i 1954 er bevillingerne anslået til at blive forøget med yderligere 50 pct. til 2½ mill. kr. — det er forresten også en fordobling. Stigningen i importen er sket på bekostning af den danske produktion. Den danske produktion af sole crêpe er således formindsket fra ca. 2½ mill. kr. i 1952 til ca. ½ mill. kr. i indeværende år.

Forøgelsen af bevillingsudstedelsen til import er foretaget, selvom det har ført til en større valutaudgift, fordi der har været nogen kritik fremme overfor den danske produktions kvalitet. Der er iøvrigt ført forhandlinger mellem skotøjsindustrien og den danske fabrik for at opnå en bedre kvalitet, og fabrikken har efter disse forhandlinger søgt at bedre lagringen af materialerne. Man har fra direktoratets side været indstillet på gradvis at forøge importen, og bevillingsudstedelsen i 1954 i forbindelse med den danske produktion blev anset for at være fuldt tilstrækkelig til at dække forbruget. Imidlertid er forbruget af disse såler meget varierende, præget af modeforhold o. lign., og det har derfor vist sig, at nogle importører i kortere perioder har set